

СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ ОЛЕГА ПРОКОПОВИЧА КРИЖАНІВСЬКОГО

Воїстину непоправної втрати зазнала цього року українська наука. 18 лютого 2010 року пішов із життя доктор історичних наук, професор Олег Прокопович Крижанівський, доля якого протягом майже півстоліття була пов'язана з кафедрою історії стародавнього світу та середніх віків Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Олег Прокопович Крижанівський народився 3 січня 1944 р. у с. Красна Слобідка Обухівського району Київської області в учительській родині. Батько його, Прокіп Михайлович, закінчивши свого часу історичний факультет Київського університету, працював учителем історії в школі і власною цікавістю до минулого рідного краю зумів пробудити і в дітях інтерес до історії. То й не дивно, що в 1960 р., закінчивши середню школу в с. Млієві Городищенського району Черкаської області, Олег Прокопович вступив на історико-філософський факультет (відділення історії) Київського держуніверситету ім. Т.Г. Шевченка, обравши під час навчання спеціалізацію за кафедрою історії стародавнього світу та середніх віків. У 1965 р., після закінчення навчання, був направлений на роботу асистентом кафедри історії Кам'янець-Подільського державного педінституту, де його учнями-студентами встигли побувати десятки майбутніх відомих нау-

ковців країни, в тому числі і нинішній директор Інституту історії України НАН України академік В.А. Смолій. Одначе алма mater не відпустила Олега Прокоповича, і після служби в армії в 1967 р. він вступив в аспірантуру Київського університету, де під керівництвом доктора історичних наук професора П.А. Лаврова захистив у 1970 р. кандидатську дисертацію на тему: "Інвентарна реформа 1847–1848 рр. у Волинській губернії" – і в тому ж році був зарахований на посаду асистента кафедри історії стародавнього світу та середніх віків, завідувачем якої став у 1989 р. У 1992 р. Олег Прокопович Крижанівський захистив докторську дисертацію на тему: "Церква в соціально-економічному розвитку Правобережної України. XVIII – перша половина XIX ст.", здобувши невдовзі по тому високе вчене звання професора.

Вагомий науковий доробок залишив після себе Олег Прокопович. Він нараховує більше семи десятків праць, які розкривають усю багатогранність його невтомної творчої натури. Як науковець О.П. Крижанівський склався на ниві історії України, точніше, її церковно-ідеологічної складової, котру, окрім численних статей, репрезентують дві його монографічні праці – "Церква в соціально-економічному розвитку Правобережної України, XVIII – перша половина XIX ст.", (К.: Вища школа,

1991. – 127 с.) та “Історія церкви та релігійної думки в Україні: В 3 кн. Кн. 3. Кінець XVI – середина XIX ст.” (К.: Либідь, 1994. – 336 с.). Не меншу (якщо не більшу) відомість здобув Олег Прокопович на ниві класичного сходознавства, викладацькому аспекту якого він присвятив майже сорок років життя. Результатом цієї сторони його діяльності стала поява двох фундаментальних праць у галузі української орієнталітики, котрі ще не одне десятиліття служитимуть справі навчання студентів країни старосхідної історії давніх цивілізацій. Йдеться про його унікальний авторський курс лекцій з історії цивілізацій Стародавнього Сходу («Історія Стародавнього Сходу: Курс лекцій». – К.: Либідь, 1996. – 480 с.), а також про створений на його основі перший вітчизняний підручник з історії Стародавнього Сходу, який уже в нинішньому тисячолітті витримав чотири видання (К.: Либідь, 2000, 2002, 2006, 2009. – 590 с.). Не полишив своєю увагою Олег Прокопович і царину класичної медієвістики – адже саме кафедру історії стародавнього світу та середніх віків йому випала честь очолювати понад два десятки років. Наслідком цієї грані його таланту стала поява спочатку шкільного підручника з історії середніх віків для учнів 7-го класу загальноосвітньої школи (котрий за останні 15 років витримав ледь не десять видань). А відтак у 2004 р. побачив світ і вузівський навчальний посібник «Історія середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя» (К.: Либідь. – 368 с.), який Олег Прокопович підготував спільно з дочкою Оксаною Олегівною – теж знаним у наукових колах істориком.

Не можна забути і про заслуги О.П. Крижанівського у справі підготовки й виховання кадрів для вітчизняної науки. Адже за роки своєї творчої активності Олег Прокопович постійно був як мінімум у двох, а часом навіть у трьох спеціалізованих радах по захисту дисертацій (на рідному історичному факультеті та в Інституті історії України НАН України, а ще в Інституті філософії ім. Г. Сковороди НАН України, в Експертній раді з історичних наук ВАК України). А ще були дві фахові предметні комісії Міністерства освіти і науки України з підготовки підручників з історії, регулярні конкурси «Вчитель року», на яких Олег Прокопович неодноразово очолював журі, десятки підготовлених під його керівництвом кандидатів і докторів наук, сотні дипломників і магістрів... І всюди за Олегом Прокоповичем ішла слава чесного, професійного, щирого і абсолютно невідкупного спеціаліста, невтомного у відстоюванні істини і доброзичливого у ставленні до людей.

І все ж для тих, хто знав Олега Прокоповича особисто, навіть не ці його воістину унікальні професійні здобутки згадуються в першу чергу... При спогадах про нього перше, що приходить на пам'ять, – це його лекції, жива робота в аудиторії, ті маленькі спектаклі, котрі ніхто з нас, кому пощастило насолоджуватися ними «в живу», не зможе і ніколи не захоче викреслити з пам'яті. А ще пам'ятатимуть його неповторний гумор, тепле ставлення до кожного, хто потребував допомоги, воістину батьківську турботу про студентів і молодих науковців...

Світла Вам пам'ять, Олеже Прокоповичу...

І вибачте, якщо не в усьому змогли за-свідчити свої щирі почуття до Вас у житті...

*Колектив кафедри історії стародавнього світу та середніх віків
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*